

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

Ro'yxatga olindi:
№ BD-60840100 – 2.08
“19” 08 2024 yil

TASDIQLAYMAN
O'quv ishlari bo'yicha prorektor
q.x. 16 professor
Elmurodov A.A.
08 2024

YOSH HAYVONLAR KASALLIKLARI

ISHCHI O'QUV DASTURI (SILLABUSI)
(Sirtqi ta'lim 4-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi:	800000	- Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	840000	- Veterinariya
Ta'lim yo'nalishi:	60840100	- Veterinariya meditsinasi (faoliyat turlari bo'yicha)

Samarqand – 2024

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) 202_ yilda tasdiqlangan o'quv reja va fan dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

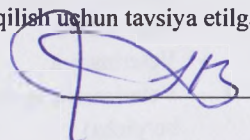
Tuzuvchilar:

Ro'ziqulov N.B. - SamDVMChBU "Ichki yuqumsiz kasalliklar" kafedrasini mudiri, veterinariya fanlari nomzodi, dotsent.;
Asqarov S.S. - SamDVMChBU "Ichki yuqumsiz kasalliklar" kafedrasini assistenti.

Tangirov Q.J. - Termiz agrotexnologiyalar va innovatsion rivojlanish instituti, "Zooinjeneriya, veterinariya va ipakchilik" kafedrasini dotsenti, v.f.n.
T.A.Oqboyev - Samarqand davlat tibbiyot universiteti, 4-ichki kasalliklar kafedrasini katta o'qituvchisi, t.f.f.d. (PhD).

Fanning ishchi o'quv dasturi "Ichki yuqumsiz kasalliklar" kafedrasining 2024 yil "___" ___dagi "___" -son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

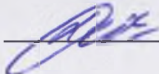
Kafedra mudiri:

Ro'ziqulov N.B.

Fanning ishchi o'quv dasturi "Veterinariya profilaktikasi va davolash" fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2024yil ___dagi ___-sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi:

Qurbanov Sh.X.

Kelishildi:

O'quv-uslubiy boshqarma

boshlig'i professor :v.b.

Ro'ziqulov R.F.

Dasturni o'zlashtirmaganlik;
Fanning mohiyatini bilmaslik;
Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;
Mustaqil fikrlay olmaslik.

Fan Sillabusi
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti

Fan to'g'risida ma'lumot
Fan shifri: YNK 2705
Fan nomi: Yosh hayvonlar kasalliklari
Semestr/yil: 8-semestr/2024-2025-o'quv yili
Kafedra: Ichki yuqumsiz kasalliklar
Soatlar/kreditlar: 4,0 ECTS (20 auditoriya soati, 130 soat mustaqil ta'lim)

Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Mustaqil ta'lim	Jami
6	14	130	150

Fan bo'yicha mashg'ulotlarning joylashuvi:

Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas'ul kafedra: **Ichki yuqumsiz kasalliklar**

Instruktor to'g'risida ma'lumot

Kafedra joylashgan joyi: **SamDVMChBU, 3-o'quv binosi, 372-xona**

Telefon: +99890-224-25-41 ish telefoni; mobil: +99890-224-25-41

E.mail: iqtidor0179@mail.ru. Ish vaqti: Uchrashuvga ko'ra

I. Fanni o'qitishdan maqsad talabalarda yosh hayvonlar organizmining o'ziga xos anatomo - fiziologik xususiyatlarini va yosh hayvonlarni klinik tekshirish tartibini, o'rganish, nafas, ovqat hazm qilish va modda almashinuvi buzilishi kasalliklarining asosiy sabablarini aniqlash, kasallikning rivojlanish mexanizmini bilish, kasallikka ertachi tashxis qo'yish hamda ilmiy asoslangan holda davolash va oldini olish usullari bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat.

II. Fanning vazifasi - talabalarga yosh hayvonlar organizmining o'ziga xos anatomo - fiziologik xususiyatlarini, yosh hayvonlarni klinik tekshirish tartibini, yosh hayvonlarning nafas, ovqat hazm qilish va modda almashinuvi buzilishi kasalliklarining kelib chiqish sabablarini, rivojlanish mexanizmini, simptom va sindromlarini, tashxis qo'yishda informativ ma'lumot beruvchi gematologik testlarning ahamiyatini hamda davolash va oldini olishning ilmiy asoslangan zamonaviy usullarini o'rgatishdan iborat.

III. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

-fiziologik jarayonlarning hayvon yoshi va yil mavsumlariga qarab o'zgarish qonuniyatlari; yosh hayvonlar organizmining o'ziga xos anatomo - fiziologik xususiyatlari; yosh hayvonlarning nafas, ovqat hazm qilish va modda almashinuvi buzilishi kasalliklarining tarqalishi, iqtisodiy zarari, asosiy sabablari, rivojlanishi, simptom va sindromlari hamda ertachi tashxisi *haqida tasavvurga ega bo'lishi*; (bilim)

-yosh hayvonlarni nafas, ovqat hazm qilish va modda almashinuvi buzilishi kasalliklariga tekshirishda klinik, gematologik va boshqa laborator tekshirishlar o'tkazish va ularning natijalarini ilmiy tahlil qilishni; yosh hayvonlarning nafas,

ovqat hazm qilish va modda almashinuvi buzilishi kasalliklarining ilmiy asoslangan dayolash va oldini olish usullari bo'yicha ilm-fan yangiliklarini *bilishi va ulardan foydalana olishi*; (ko'nikma)

-to'liq klinik hamda zamonaviy laborator tekshirishlar o'tkazish orqali yosh hayvonlarning nafas, ovqat hazm qilish va modda almashinuvi buzilishi kasalliklariga to'g'ri tashxis qo'yish; kasal hayvonlardan qon olish, qovuqni katetrlash, sezuvchan nuqtalarga reflektor ta'sir etish va qonni laborator tekshirishlardan o'tkazish; kasal hayvonlarni davolashda dori vositalarini to'g'ri tanlash, terapevtik texnika va fizioterapiya usullarini qo'llash *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. (malaka)*

IV. O'qitish usullari:

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, yosh hayvonlar kasalliklari va laborator tekshirish preparatlari hamda yosh hayvonlar kasalliklari bo'yicha chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimini baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.

Tizimli yondoshuv.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.

Dialogik yondoshuv.

Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.

Muammoli ta'lim.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. "Yosh hayvonlar kasalliklari" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma'ruza mashg'ulotlarining:			
№	mavzulari	rejasi	soat
1-modul. "Yosh hayvonlar kasalliklari" faniga kirish			
1.1	Yosh hayvonlar organizmining anatomo-fiziologik xususiyatlari, klinik tekshirish tartibi.	1.1.1. Kirish. Yosh hayvonlar postnatal taraqqiyotidagi bosqich va davrlar to'g'risida tushuncha. 1.1.2. Yurak qon - tomir va nafas tizimlarining o'ziga xos xususiyatlari. 1.1.3. Hazm tizimidagi o'ziga xoslik. Modda almashinuvidagi o'ziga xoslik. 1.1.4. Yosh hayvonlar organizmining immun himoyasi va tabiiy rezistentlik. 1.1.5. Anamnez, uning turlari va mohiyati. Yosh hayvonlarni klinik ko'rikdan o'tkazish turlari va tartibi.	2

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 31 martdagi "Veterinariya va choryachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PO-187-son qarori.

6. Ro'ziqulov N.B. Yosh hayvonlar va parrandalar terapiyasi. Darslik. Toshkent, "Fan ziyosi", 2021 yil. – 212 bet.

7. Norboyev Q.N., Bakirov B.B., Eshburiyev B.M. Hayvonlarning ichki yuqumsiz kasalliklari fanidan amaliy mashg'ulotlar. O'quv qo'llanma. Samarqand, "N.Doba", 2009 yil. – 198 bet.

8. Bakirov B., Ro'ziqulov N.B. Hayvonlarning ichki yuqumsiz kasalliklari fanidan laboratoriya mashg'ulotlarini bajarish bo'yicha uslubiy qo'llanma. Samarqand, "N.Doba", 2016 yil. – 68 bet.

9. Практикум по внутренним болезням животных / Под общ. ред. Г. Г. Щербакова, А. В. Яшина, А. П. Курдеко, К. Х. Мурзагулова: Учебник. — СПб.: Издательство «Лань», 2021 год. – С. 543.

10. Петрянкин Ф.П., Петрова О.Ю. Болезни молодняка животных: Учебной пособие для СПО. – Санкт-Петербург: Лань, 2021 год. – С. 352.

11. Bradford P.Smith, David C. Van Metre, Nicola Pusterla. Large Animal Internal Medicine. Sixth Edition. ELSEVIER. Printed in the United States of America, 2020 by. – P. 1874.

Axborot manbaalari

1. www.gov.uz.

2. www.lex.uz.

3. www.ziyounet.uz.

4. www.veterinariya-meditasinasi.uz.

VIII. Baholash

Talabalarning fanlarni o'zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a'lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;

Ijodiy fikrlay olish;

Mustaqil mushohada yurita olish;

Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;

Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

3 (qoniqarli) baho;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

	rivojlanishi, klinik belgilari va patologoanatomik o'zgarishlari.		
16.	Modda almashinuvi buzilishi kasalliklarining tashxisi, davolash va oldini olish usullari.	Referat yozib, tayyorlash	6
17.	Alimentar anemiya.	Referat yozib, tayyorlash	6
18.	Enzootik ataksiya.	Referat yozib, tayyorlash	6
19.	Oq mushak kasalligi.	Referat yozib, tayyorlash	6
20.	Gipomagniyemik tetaniya.	Referat yozib, tayyorlash	6
21.	Endemik buqoqning ta'rifi, sabablari, rivojlanishi, klinik belgilari va patologoanatomik o'zgarishlari.	Referat yozib, tayyorlash	6
22.	Toksik gepatodistrofiyaning ta'rifi, sabablari, rivojlanishi, klinik belgilari va patologoanatomik o'zgarishlari. Toksik gepatodistrofiyaning tashxisi, davolash va oldini olish usullari.	Referat yozib, tayyorlash	6
Jami:			130

VII. Adabiyotlar Asosiy adabiyotlar

1. Norboyev Q.N., Bakirov B.B., Eshburiyev B.M. Hayvonlarning ichki yuqumsiz kasalliklari. Darslik. Samarqand, SamDU tahririy nashriyot bo'limi, 2020 yil. – 435 bet.

2. Bakirov B.B. Hayvonlarning ichki yuqumsiz kasalliklari. O'quv qo'llanma. Samarqand, "Optima print plus", 2015 yil. – 416 bet.

3. Safarov M.B., Safarov M.M. Veterinariya diagnostikasi va rentgenologiyasi. Darslik. Toshkent, Sino-standart, 2019 yil. – B. 502.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.

2. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.

3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 28 martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.

		1.1.6. Umumiy tekshirish usullari (ko'zdan kechirish, kuzatish, palpatsiya, perkussiya, auskultatsiya va termometriya). 1.1.7. Gabitus. Shilliq pardalarni tekshirish. Teri va teri qoplamasini tekshirish. Limfa tugunlarini tekshirish. Muskullar va suyaklarni tekshirish.	
2-modul. Chorvachilikda naslchilik ishi			
2.3	Yosh hayvonlarni tizimlar bo'yicha va maxsus tekshirish usullari.	2.1.1. Yurak va qon tomirlar tizimini tekshirish. Nafas tizimini tekshirish. 2.1.2. Ovqat hazm qilish tizimini tekshirish. Ayirish tizimini tekshirish. 2.1.3. Qon tizimini tekshirish. 2.1.4. Asab tizimini tekshirish. Sezgi a'zolari (ko'rish, eshitish, hid bilish, ta'm bilish)ni tekshirish usullari. 2.1.5. Rentgen tashxisi (kasallikka rentgen nurlaridan foydalangan holda tashxis qo'yishga qaratilgan tekshirish usuli). 2.1.6. Elektrokardiografiya (yurak muskul qavatining qo'zg'alish va qisqarishlari paytida hosil bo'ladigan bioelektrik toklar potentsiallari farqini yozib olish usuli). Plegafoniya (bronx, o'pka va plevraning tovushni o'tkazish xususiyatini aniqlash).	2
3-Modul. Chorvachilikda mahsulot ishlab chiqarish asoslari			
2.5	Tug'ruq patologiyasi asoratlari	3.1.1. O'tkir gipoksiyaning ta'rifi, sabablari, rivojlanishi va klinik belgilari. 3.1.2. Alimentar gipotrofiyaning ta'rifi, sabablari, rivojlanishi va klinik belgilari. Kasallikning kechishi, patologoanatomik o'zgarishlari, tashxisi va qiyosiy tashxisi. 3.1.3. O'tkir gipoksiyani davolash va oldini olish usullari. Alimentar gipotrofiyani davolash va oldini olish usullari.	2
Jami:			6

5.2. “Yosh hayvonlar kasalliklari” fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg’ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg’ulotlarning			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Yosh hayvonlar organizmining anatomo-fiziologik xususiyatlarini o’rganish.	1.1. Fanning ta’rifi, ahamiyati, maqsadi va vazifalari, klinik fanlar orasida tutgan o’rni. 1.2. Yosh hayvonlar organizmining anatomo-fiziologik xususiyatlarini o’rganish.	2
2.	Yosh hayvonlarni klinik tekshirish usullari va ularning o’ziga xosligi.	2.1. Yosh hayvonlarni klinik ko’rikdan o’tkazish tartibi. 2.2. Yosh hayvonlarni klinik tekshirish usullari.	2
3.	Tug’ruq anomaliyalari bilan tug’ilgan yosh hayvonni qabul qilish va davolash tartibini belgilash.	3.1. Alimantar gipotrofiya bilan kasallangan hayvonni qabul qilish va davolash tartibini belgilash. 3.2. O’tkir gepoksiyaga bilan kasallangan hayvonni qabul qilish va davolash tartibini belgilash.	2
4.	Bronxopnevmoniya bilan kasallangan yosh hayvonni qabul qilish va davolash tartibini belgilash.	4.1. Yosh hayvonlarda bronxopnevmoniya kasalligining kechishi, patologoanatomik o’zgarishlari, tashxisi va qiyosiy tashxisi. 4.2. Bronxopnevmoniya bilan kasallangan yosh hayvonni oldini ilish va davolash tartibini belgilash.	2
5.	Dispepsiya va Gastroenterit bilan kasallangan yosh hayvonni qabul qilish va davolash tartibini belgilash.	5.1. Dispepsiya bilan kasallangan hayvonni qabul qilish va davolash tartibini belgilash. 5.2. Gastroenterit bilan kasallangan hayvonni qabul qilish va davolash tartibini belgilash.	2
6.	Qaytalovchi timpaniya va Bezoar kasalligi bilan kasallangan yosh hayvonni qabul qilish va davolash tartibini belgilash.	6.1. Qaytalovchi timpaniya bilan kasallangan hayvonni qabul qilish va davolash tartibini belgilash. 6.2. Bezoar kasalligi bilan kasallangan hayvonni qabul qilish va davolash tartibini belgilash.	2
7.	A va D gipovitaminoz bilan kasallangan yosh hayvonni qabul qilish va davolash tartibini belgilash.	8.1. A, D, guruxi gipovitaminozlarining ta’rifi, sabablari, rivojlanishi, klinik belgilari va patologoanatomik o’zgarishlari. 8.2. A, D, gipovitaminoz bilan kasallangan hayvonni qabul qilish va davolash tartibini belgilash.	2
Jami:			14

VI. “Yosh hayvonlar kasalliklari” fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta’limining kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta’lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Hajmi (soatda)
1.	Yosh hayvonlar kasalliklari fanining rivojlanish tarixi.	Adabiyotlardan tayyorlanib, topshiriqlarni bajarish	6
2.	Yosh hayvonlar postnatal taraqqiyotidagi bosqich va davrlar.	Referat yozib, tayyorlash	6
3.	Yosh hayvonlarda yurak qon - tomir tizimining o’ziga xos xususiyatlari.	Adabiyotlardan tayyorlanib, topshiriqlarni bajarish	6
4.	Yosh hayvonlarda nafas tizimining o’ziga xos xususiyatlari.	Referat yozib, tayyorlash	6
5.	Yosh hayvonlarda hazm tizimining o’ziga xos xususiyatlari.	Adabiyotlardan tayyorlanib, topshiriqlarni bajarish	4
6.	Yosh hayvonlarda modda almashinuvidagi o’ziga xoslik.	Referat yozib, tayyorlash	6
7.	Yosh hayvonlarning yuqumsiz kasalliklarining asosiy tamoyillari.	Adabiyotlardan tayyorlanib, topshiriqlarni bajarish	6
8.	Yosh hayvonlarning yuqumsiz kasalliklarini davolash va oldini olishda davolash usullari va vositalarini to’g’ri tanlashning ahamiyati.	Referat yozib, tayyorlash	6
9.	Yosh hayvonlarning yuqumsiz kasalliklarini davolash va oldini olishda fizioterapiyaning ahamiyati.	Adabiyotlardan tayyorlanib, topshiriqlarni bajarish	6
10.	Yosh hayvonlarda nafas tizimi kasalliklarini davolash va oldini olish bo’yicha ilm-fan yangiliklari.	Referat yozib, tayyorlash	6
11.	Yosh hayvonlarda ovqat hazm qilish tizimi kasalliklarini davolash va oldini olish bo’yicha ilm-fan yangiliklari.	Adabiyotlardan tayyorlanib, topshiriqlarni bajarish	6
12.	Yosh hayvonlarda modda almashinuvi buzilishi kasalliklarini davolash va oldini olish bo’yicha ilm-fan yangiliklari	Referat yozib, tayyorlash	6
13.	Cho’chqa bolalarining gipoglikemiyasining ta’rifi, sabablari, rivojlanishi, klinik belgilari va patologoanatomik o’zgarishlari.	Referat yozib, tayyorlash	6
14.	Cho’chqa bolalarining A, C guruxi gipovitaminozlarining ta’rifi, sabablari, rivojlanishi, klinik belgilari va patologoanatomik o’zgarishlari.	Referat yozib, tayyorlash	6
15.	Cho’chqa bolalarining D, B guruxi gipovitaminozlarining ta’rifi, sabablari,	Referat yozib, tayyorlash	6